

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Dykkar ref.

Vår ref.
23/00290-1

Saksbehandlar
John-Erik Rørheim

Dato
25.01.2023

Høringsvar fra Klepp kommune til rapport om konkurransefremmende tiltak

Vi viser til høring av «rapport om konkurransefremmende tiltak» fra Landbruks- og matdepartementet med svarfrist 27. januar 2023, og vil komme med følgende innspill:

Bakgrunn

Klepp kommune er blant Norges største landbrukskommuner, med mange melkeprodusenter. Produsentene leverer til Tine og til Q-meieriene.

Kommunen er samtidig vertskap for Q-meieriene sitt nye meieri på Øksnevad og for ett av Tines sentrallager på Klepp Stasjon. Det ble investert 900 millioner i det nye Q-meieriet, og meieriet sysselsetter i dag om lag 170 personer. Tines sentrallager for ost og smør sysselsetter om lag 110 personer, og det foredles ca. 15 000 tonn, og distribueres ca. 30 000 tonn årlig.

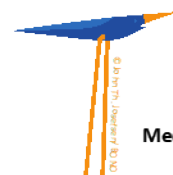
Rapporten

Rapporten med evaluering av de konkurransefremmende tiltakene i meierisektoren er utarbeidet av Landbruksdirektoratet med bistand fra Konkurransetilsynet.

Siden melkeforliket i 2007 har tre konkurransefremmende tiltak vært finansiert gjennom prisutjevningsordningen for melk:

- Differensierte avgifter og tilskudd
- Et særskilt distribusjonstilskudd for flytende produkter
- Spesiell kapitalgodtgjørelse for meierier med egne leverandører

En sentral del av melkeforliket var at de konkurransefremmende tiltakene skulle evalueres hvert femte år. Dette er en slik evaluering.

Med blikk for alle

Hovedkonklusjonene i rapporten kan oppsummeres med følgende 5 hovedpunkter

- Dagens konkurransesituasjon er i betydelig grad et resultat av tiltakene.
- Tiltakene har lagt grunnlag for dynamikk i dagligvarehandelen.
- Avvikling av tiltakene vil svekke konkurransen.
- Det antas at avvikling av konkurransefremmende tiltak i prisutjevningsordningen vil kunne gi sterkere insentiver til å øke importen.
- Det er viktig å skille mellom finansieringen av tiltakene og formålet med tiltakene.

Vår vurdering:

Klepp kommune mener i utgangspunktet at formålet med prisutjevningsordningen for melk må ivaretas. Ordningen er viktig for å opprettholde matproduksjon i hele landet.

Det er samtidig viktig at konkurransen i markedet styrkes. Vi er den oppfatning at konkurranse i meierimarkedet er med på å holde melkeproduksjonen i Norge oppe og bidrar til å skape verdier både for bonden og forbruker.

Konkurranse bidrar til at forbrukere og næringsliv får et bedre tilbud av varer og tjenester. Flere aktører, i et fungerende marked, er en forutsetning for å oppnå dette. Økt konkurranse tvinger også frem effektivisering, omstilling og innovasjon hos den som tidligere var monopolist. Gevinsten fra dette deles i hele verdikjeden, fra bonde til forbruker.

I den grad det fremdeles er strukturelle og historiske faktorer som fortsatt gir aktøren som tidligere hadde monopol varige fordeler, er det derfor avgjørende med ordninger som sikrer forutsigbar finansiering og bærekraft for konkurrenter som har strukturelle ulemper. Det er i denne sammenheng verdt å trekke frem at det fortsatt er monopollignende tilstander i flere av produktgruppene som nevnes rapporten.

De ulike aktørene bør merke seg at direktoratet skriver at svekket konkurranse mest sannsynlig vil medføre press for økt import, større grad av makt til dagligvarekjedene i form av vertikal integrasjon og økt bruk av egne merkevarer.

Videre fremgår det av rapporten at målbildet for flere av de konkurransemessige virkemidlene ikke er klart nok definert til at direktoratet kan trekke en konklusjon om hvorvidt tiltakene har hatt en ønsket effekt.

Om tiltaket med differensierte avgifter og tilskudd skriver direktoratet blant annet:

«Landbruksdirektoratet vil peke på at det ikke er fastsatt klare og målbare mål for konkurransen i meierimarkedet, som tiltaket skal legge til rette for. Direktoratet kan av den grunn ikke konkludere om tiltaket bør endres, avvikles eller videreføres.» (s. 188)

Når det kommer til det særskilte distribusjonstilskuddet, skriver direktoratet:

«Dersom departementet velger å videreføre tiltaket, anbefaler direktoratet at Forvaltningsgrunnlaget for tilskuddet endres. Både målet for tiltaket og kriteriene for vurdering av måloppnåelse bør i så fall konkretiseres.» (s. 188)

Direktoratet er på bakgrunn av dette tydelige på at de anbefaler at målene for konkurransens rolle i meierimarkedet konkretiseres. Klepp kommune støtter denne vurderingen, og vil også trekke frem det direktoratet skriver om evaluering av ordningene og forutsigbarhet:

«I tråd med konkretisering av målene vil det være ønskelig å komme frem til en normalisert modell for evaluering eller ordinær virkemiddelvurdering. Dagens ordning med femårige evalueringer er ressurskrevende for både forvaltning og aktører. Hvert femte år settes det inn store ressurser fra alle parter, både økonomisk og kompetansemessig. Uavklarte mål kombinert med jevnlig evalueringer kan gjøre aktørene i meierisektoren mer risikoaverse, spesielt knyttet til å investere. Vår vurdering er at dette er såpass uhensiktsmessig at en bør søke å finne andre løsninger. Valg av evalueringsmodell bør utformes slik at den i stor grad ivaretar aktørenes behov for forutsigbarhet.» (s. 190)

I denne sammenheng vil vi argumentere for at virkemidlene må videreføres til nye mål og finansieringsordninger er definert i tett dialog med hele næringen. En slik tilnærming vil kunne skape ro og forutsigbarhet prosessen.

Oppsummert:

Landbruksdirektoratet skriver i rapporten at dagens konkurransesituasjon er et resultat av de konkurransefremmende tiltakene, og at en avvikling av tiltakene vil svekke konkurransen. Vurderingene som er gjort i rapporten bør legges til grunn når de konkurransefremmende tiltakene skal vurderes politisk.

Klepp kommune er imot tiltak som kan svekke konkurransen i meierisektoren. Svekket konkurranse kan føre til:

- Monopol på primærleddet. Det er viktig med fortsatt konkurranse om råvaren
- Lavere produksjonsgrunnlag for bonden
- Flere egne merkevarer i dagligvarebransjen
- Sterkere insentiver til å øke importen
- Mindre produktmangfold basert på norsk melk, og valgfrihet for forbruker
- At utfordrere i markedet kan få mindre evne til å satse og investere i meierimarkedet, noe som i verste fall kan bety tap av viktige arbeidsplasser.

Klepp kommune vil igjen understreke, som også påpekes i rapporten, at det er viktig å skille mellom formålet med de konkurransefremmende tiltakene og finansieringen av dem. Det er videre vår oppfatning at behovet for å stimulere til konkurranse må vurderes uavhengig av hvordan tiltakene finansieres. Finansieringen er noe som bør utredes nærmere.

Målet må være konkurranse på åpne, like og sammenlignbare vilkår.

På vegne av Formannskapet i Klepp kommune,

Sigmund Rolfsen
Ordfører

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur